

Т.А. Наумова, канд. екон. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII (далі – Закон № 2258) усі аудитори та суб'єкти аудиторської діяльності (далі – САД) підлягають суспільному нагляду. Відповідальним за здійснення суспільного нагляду за аудиторською діяльністю в Україні є Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю [1].

Станом на 31.12.2018 року в Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності знаходиться 893 САД, із них 854 аудиторські фірми та 39 фізичних осіб – підприємців. Найбільша кількість САД зосереджена у м. Києві та Київській області: станом на 31.12.2018 року тут зосереджено 427 аудиторських фірм та 16 фізичних осіб – підприємців, що на 30 САД менше у порівнянні з 2017 роком (у тому числі кількість аудиторських фірм зменшилась на 26, а фізичних осіб – підприємців – на 4). У порівнянні із 2017 роком кількість САД у 2018 році зменшилася на 66 САД (у тому числі на 52 аудиторські фірми та 14 – фізичних осіб-підприємців) [2].

До розділу «Суб'єкти аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності» станом на 31.12.2018 року було включено 206. Найбільша кількість САД зосереджено у м. Києві – 100 юридичних осіб. До розділу «Суб'єкти аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес» станом на 31.12.2018 року включено 72 САД. За підсумками 2018 року відзвітували перед АПУ 889 САД. Протягом 2018 року ними були надані аудиторські послуги на загальну суму 2 438 100,1 тис. грн. Кількість замовлень склала 32 496 од. Порівняння обсягу послуг, наданих САД у 2017 – 2018 рр. свідчить про зменшення кількості САД (у 2018 році до АПУ надійшло 889 звітів САД проти 944 – у 2017 році). Кількість замовлень у 2018 році також зменшилася на 1932 од. [2].

Згідно із ст. 387 Угоди про асоціацію з ЄС Україна взяла на себе зобов'язання привести національне законодавство у сфері бухгалтерського обліку та аудиту у відповідність до вимог європейських директив [3].

Але на шляху до цього є ряд суб'єктивних та об'єктивних причин, які стримують проведення цієї реформи, серед яких відсутність:

- 1) довіри населення до вітчизняних банків;
- 2) довіри інвесторів до фінансової звітності вітчизняних підприємств;
- 3) належних умов для виходу українського бізнесу на європейський ринок капіталу та ряд інших причин.

Важливим нововведенням є заборона на надання низки не аудиторських послуг аудитором підприємств суспільного значення, який на нашу думку може збільшити затратність для бізнесу в Україні, принаймні в перехідному періоді. Дані обмеження є більш суворими, ніж це передбачено Кодексом професійної бухгалтерської етики Ради з міжнародних стандартів бухгалтерської етики (IESBA), яким керуються аудитори при проведенні аудиторських перевірок згідно з Міжнародними стандартами аудиту, проте, практично повністю повторює вимоги, введені в країнах ЄС в рамках аудиторської реформи 2016 року. Деякі термінологічні неузгодженості в законодавстві ускладнюють моніторинг заборон такого роду, у зв'язку з чим є можливість суб'єктивного трактування тих чи інших положень.

Ми дотримуємося думки, що ускладнить впровадження закону і відсутність сформованого інституту громадського нагляду за аудиторською діяльністю, який покладається на нового регулятора – Державна установа «Орган громадського нагляду за аудиторською діяльністю», який був зареєстрований в кінці вересня 2018 року, але поки ще перебуває в процесі створення.

За відсутності вибудованої роботи регулятора ринку може виникнути певний колапс, коли аудиторські компанії зіткнуться з безліччю питань про трактування тих чи інших норм закону і не зможуть отримати відповіді на них з боку уповноваженого державою органу. Щоб уникнути цього було б доцільним :

- проведення з боку регулятора і Аудиторської палати України інформаційно-роз'яснювальної роботи;
- створити умови для підвищення кваліфікації існуючих аудиторів згідно з новими правилами;
- посилити роль професійної етики, як фундаменту професії аудитора;
- прийняти такі нормативні акти, прямо передбачені Законом та Статутом органу суспільного нагляду аудиторської діяльності (ОСНАД):
 - а) Положення про Раду нагляду;
 - б) Положення про Інспекцію із забезпечення якості;

в) Порядок проведення перевірок якості та оформлення їх результатів;

г) Правила моніторингу якості ринку аудиторських послуг.

Таким чином, в результаті нововведень ринок отримає більшу прозорість діяльності бізнесу, що підвищить довіру зарубіжних інвесторів до українських компаній і підвищить інвестиційну привабливість України в цілому.

Інформаційні джерела:

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VII. – URL: search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172258.html.

2. Інформація про стан аудиторської діяльності в Україні у 2018 році. – URL: search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172258.html.

3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони. – URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page.